

Đông ng Đình n Tô Do (2)

Tác Giả: Nguyán Văn Lác
Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

Thá táng Ngá Đình Diám ra Hà Nái há trá cuác di cá mà ông trá tánh lên đán 2 triáu ngá i

Thá táng Ngá Đình Diám (1954)
Nguán: UPI—Bettmann/Corbis

Ngày 30/06/1954, Thá táng Ngá Đình Diám ra Hà Nái đá xem xét táng quát ká hoách rút quân đái Quác Gia ra khái Bác Viát, đáng thái giái quyát ván đángái di cá.

Nhiáu tin đán tát đáp chung quanh cá nhân ông Diám, gây thêm tin táng cho nháng ngá i đá tìm tá do vào mián Nam.

Hình ánh ông Diám lúc áy đá cá coi nhá bán mánh táng lai cáa ngá i di cá mián Bác vào mián Nam

Cáng trong mát buái háp tái mát biát thá đáng Hàáng Long vái bác sĩ Phám Háu Cháng cáng vái các sinh viên Láng Tráng Cáu, Tôn Thát Cán và Tô Uyán, thá táng Diám đá nhá bá Tô Lánh Pháp dành 12 chuyán bay DC4 đá chá 1200 sinh viên vào Sài gán vào các ngày 12 và 13/08/1954 (Tài liáu cáa Tô Uyán)

Bác Ká di cá 1954-1955

Trong sá nháng ngá i trá quyát đánh táng lai mình á bên kia vĩ tuyán 17, ngá i ta tháy nháng thanh niên, sinh viên nhá Vũ Khác Khoan, Trán Thanh Hiáp, Váng Văn Bác, Doán Quác Sĩ, Mai Tháo, Quách Đám, Hoàng Cáng Long, Tô Tô, Láu Trung Kháo, Lý Quác Sánh, Nguyán Khác

Đường Do (2)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

Nguyễn, Lạc Hồ, nhà sĩ Nguyễn Cao Nguyên, Bùi Đình Nam, Tô Đăng, Vũ Hoàng Chương, Đinh Hùng, Trần Kim Tuyến, Phạm Việt Túy, Mạc Đĩnh, Hữu Chân, Nhật Phong.

Di c (1954)

Nguyên: Thơ kh H quân Hoa K

Và những người trẻ hơn, có khi còn người gốc trung học như Đ Quý Toàn, Lê Đình Diu, Duyên Anh, Nhật Tiến, Văn Đăng Lạc. Và hàng vạn thanh niên Nam khác.

Phía quân đi có các sĩ quan trẻ cấp úy như Lê Nguyên Khang, Nguyễn Cao Kỳ, Phó Quốc Tr, Phạm Văn Phú, Nguyễn Đức Thọ, Nguyễn Bội Tr, Hoàng C Minh.

Tất cả đều lên đường.

Và mọi người trẻ y sau này vào miền Nam mang theo họ một phần của Hà Nội qua những nhà, thi ca, tiểu thuyết, kiến thức và âm nhạc. Không kể hơn 1000 sinh viên các trường Đ học Y, Nha Đ, khoa học, luật khoa và văn khoa.

Sài Gòn giàu thêm tài sản trí tuệ và Hà Nội nghèo đi vì thiếu hụt.

Today, họ có một danh xưng mới: *Bên K di c 1954*. Nhưng có gì trẻ, thanh niên trí thức Hà Nội mà còn nói thêm là: *Bên nhà cuộc di c người, có một cuộc di c ch nghĩa từ miền B lên tu há m m đi vào miền Nam*

. Nay thì chúng còn biết ch nghĩa di c y, ch nào còn, ch nào mất.

Đoạn ng Đoạn T Do (2)

Tác Giả: Nguy&n Văn L&c
Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

Hà Nội đi chợ, đi chợ. Có những cái túi xách da của người đi và số hàng của người ra đi. Sau này, Mai Th&o viết cuốn sách r&t đ&t: *Đêm giã r& Hà Nội* đi nói lên tâm tình người Hà Nội phố r& áo ra đi .

Chợ r& Hà Nội

Thành phố Hà Nội lúc này t& nhiên có r&t nhiều chợ r& b& túi xách ra khắp n&i. Chợ của n&t cái bàn ghế học m&t chi&c khăn r& xu&ng đ&t, th& là m&t của hàng nh& đã chợ p&nhóng ra đ&i. Người bán hàng là nh&ng m&nh phố phu nhân, v& các quan chức th&y th& làm cho Tây, hay các th&ng gia. Họ th&ng ăn m&c sang r&ng h&n k& đi mua hàng. Người ta bán đ& th& : t& nh&ng th& k&nh càng không mang đi đ&nh nh& t& ch&, s&p g& đ&n t& g&ng, gi&ng lò xo H&ng Kông. M&t lo&i gi&ng ch& dành cho gi&i gi&u có, quý n& quý của Hà Nội. Tr& con th&i đó th&ng hát:

N&m gi&ng lò xo đ&p đình có s&ng không?

Người ta bán đ& th& và mua đ& th& t& đ& dùng đ&n quần áo, bút máy, đ&ng h&, xe đ&p.(xe đ&p quý và đ&t nh&t th&i đó là l&ai xe b&ng nhôm, gọi là xe đ&p đ&y ra . Hay còn có l&ai xe đ&p hi&u Peugeot, nh&p của t& Pháp qua.

Người ta bán đ&, bán tháo đ& r& áo ra đi. T&t của nh&ng gì không mang đi đ&nh thì bu&c lòng phố bán. Các chợ r& t& h&p đông đ&o trên các v&a h& thành phố , nh&t là v&a h& đ&ng Quang Trung bây giờ . Nh&ng người đã t&ng phố chợ y theo chính sách tiêu th& kháng chiến thì h& không l& gì nh&ng chợ r&nh th& m&c lên chung quanh các vùng Phát Di&m, B&i Chu, Hà Đông, Ch& G&o, C&ng Th&n. Đó là nh&ng n&i giáp ranh gi&a vùng T& và vùng Gi&i phóng. Nh&ng đ&i v&i dân Hà Nội h&i của chính của thì đây là chuy&n khác th&ng.

Nó báo hi&u nh&ng thay đ&i l&n s&p x&y ra.

Hà Nội ngày 9 tháng 10 năm 1954

Ph&n người Pháp, h& đã có ch&ng trình tri&t thoái binh lính Pháp ngay t& đ&u tháng 6. Ph&n quân đ&i Qu&c gia l&n l&t đ&nh rút khỏi Phát Di&m, B&i Chu, Ninh Bình, Thái Bình vào đ&u tháng b&y, sau đó rút khỏi Nam Đ&nh và Ph& Lý.

Ngày 9 tháng 10, *ngày đ&nh m&nh cho s& ra đi vĩnh viễn của người Pháp* Đây là ngày h&n ch&t của cu&c tri&t thoái binh đ&i Pháp ra khỏi Vi&t Nam.

Vì th& mà chi&u m&ng 8 tháng M&i, m&t h& sĩ người Pháp trong b& binh phố đ&p nh&t t& t& kéo lá của Pháp xu&ng, g&p l&i và hôn nó m&t cách kính của n&. Các k& đ&n gi&n, nh&ng cũng đ&y trang nghiêm. M&t đ&u nh&c bu&n bã đ&nh t&u lên. S&im l&ng r&ng. M&t của đông t& đầu đ&n, gió th&i m&nh. Gió của v&i m&a t& ào ào xu&ng sân đá banh Mangin - m&t sân v&n đ&ng nghèo nàn v&i đ&ng chợ y đ&ng đ&t nh&nh, ch& còn tr& l&i cái của t& gi&a sân. Có t&ng hô vang các khẩu l&nh nhà binh, ch&ng ba trăm người lính, súng trên tay làm theo l&nh.

V&n bóng t&ng Cogny đ& đó, ch&ng chợ, uy nghi. Dù trong th& của người b&i tr&n, ông v&n mu&n th& hi&n phong cách của m&t tay sĩ quan nhà ng&. Không ai có th& suy đoán đ&nh ông

Đoạn ng Đoạn T Do (2)

Tác Giả: Nguy&n Văn L&c

Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

đang nghĩ gì. Có thể ông nhớ lại cái ngày 25 tháng 4 năm 1954, ông nhận được một Ngh& đ&nh thông qua Bộ trưởng Ngoại Chi&n tranh P. De Chevigné với đầy đủ danh sách các đ&n v&, các tiểu đoàn trú đóng ở Đ&n Biên Phủ để c& vinh danh (1). Cái nghề đ&nh đó đ&n không đúng lúc. Quân đ&i d&đ&i quy&n ông kể nhớ thua trận rồi.

Nh&ng bạn khen, nh&ng huân chương đó làm sao cứu vãn đ&đ&c tình thế? Ông c&n thêm binh lính, c&n thêm vũ khí thì không đ&đ&c.

Nghĩ lại đó, ông không khi nào ngán.

Vậy mà hôm nay, ông phải c& hành cái nghi thức cuối cùng của đ&i binh nghiệp, đ&i đi&n cho gần 600 ngàn đ&ng đ&i c&a ông, nh&ng chiến binh đ& lo&i: Tây tr&ng, Tây Lê Đ&ng, Tây r&ch mặt, lính Bộ An Đoàn và toàn thể các binh chủng khác của Việt Nam. (Vào năm 1889, chỉ có khoảng 500 người ở Pháp sống ở Hà Nội. Đ&n năm 1908, con số lên đ&n 4000, Họ sống tập trung chung quanh c& thành. Người ta nhận thấy một số lính trong binh đoàn số 3, binh đoàn đã tham chiến trong trận chiến Cao Bằng vào nh&ng năm 1950 gồm nh&ng binh sĩ đ&y can đảm đã c& th& c& đi&m có cái tên con gái rất đẹp là Isabelle đ&n phút cuối cùng. (2)

Thật ra cuối chiến trong bốn năm đ&u còn trong vòng tay của người Pháp, khi mà người Việt Minh chưa đ&đ&c trang bị, chưa có n&i mặt kh&u súng. Súng của họ, đ&n của họ đ&đ&c cung cấp và nuôi dưỡng từ nh&ng cuối đánh úp, công đ&n. Khi mà đ&i tướng De Lattre chết vì ung thư vào trung tuần tháng 2 năm 1952, lúc mà trận chiến Hoà Bình còn đang tiếp diễn, số phận binh đ&i Pháp đã hiểu như đ&đ&c quy&t đ&nh rồi. Bộ Đ&i đã cay đ&ng viết: Sau cái chết của Đ&i tướng De Lattre, tôi có cảm tưởng hòa bình chỉ là một hy vọng hão huyền (3). Chính phủ Pháp ở Paris, bắt tham mưu, tướng lãnh Pháp (

6) tiếp tục cuối cuối phiếu lưu ở Việt Nam mà thực sự bộ đ&ng không biết phải tiến lui làm sao.

Chỉ còn một cách là kéo dài nó, đ&n đầu hay đ&n đó, tiến đ&n đ&n chỉ th& m&i.

Lại bào chữa nào cũng vô ích. Đ&i với người Pháp thì họ phải thừa nhận rằng: Không có cuối đi&m nào có thể c& m& mãi đ&đ&c mà không bắt mặt, nếu nó thi&u sự y&m trợ từ bên ngoài. Với chiến thuật, họ đã tận dụng chiến thuật cái lòng chảo chôn mình vì cách xa c& số tiếp viện chính là Hà Nội 300 cây số và cách xa phi trường Ung Bí 400 cây số.

Nh&ng cái việc mà Cogny phải làm là *đã ký nh&ng sự vụ để nh&ng truy&n cho tất cả các công chức người Việt phải rời bỏ Hà Nội đi vào Nam, miễn phí tất cả do người Pháp và đ&ng mình của họ đài thọ.* Họ mua đ&i thuyền bộ của Mỹ số cung cấp máy bay và tàu thủy, thay vì dùng cho nhu cầu chiến tranh, nay dùng để chuyên chở nh&ng người đi c& vào miền Nam đúng như tinh thần của bản tuyên cáo do tướng thống Eisenhower đã tuyên bố ngày 30 tháng 6 năm 1954 qua thông tin xã AFP: N&u
có hình phạt đ&nh đình chiến thì Mỹ có một cuộc di tản đ& đ&a dân miền Bắc vào Nam.

Và đi&u đó đã xảy ra rất rõ ràng sau này. Di c& và di tản khác nhau ở chỗ này. 54-54 khác 75 ở chỗ này.

Đội ngũ Đón T Do (2)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

Bản ghi sáng ngày 9 tháng 10 năm 1954 (3), Hà Nội đi ch

Đoàn lính Pháp trên những xe nhà binh chậm rãi nối đuôi nhau những một đàn rên khng l ti n v phía Bắc thành phố, những người của P. Doumer. K ra, những người vào. Những người Cogny những người sau một chiếc xe Jeep bốn mui ghế tay vịn chào đón dân chúng hiếu kỳ bên đường. Ông duy nhất một đám quân lính Lê Đức, ăn mặc chỉnh tề, huy chương, mũ đai đeo dây ngọc. Không ai biết đó là một đoàn binh thua trận. Hình như họ muốn dành cho ông một cái vinh dự chót của người làm thành. Những người ta nói rằng khi đến Hồ i Phòng, ông đã thnh của giám đốc Hồ i Phòng cho kéo chuông nhà thờ Chính tòa để đón tiếp đoàn quân Pháp trên đường về nước. Chúng hiếu ông có đòi hỏi giám đốc phải kéo chuông Te Deum (Kinh tạ ơn) hay là De Profundis (Kinh của người) hay không?

Đoàn lính Pháp qua cầu Doumer
Copyright © Bettmann/CORBIS. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without the prior written permission of the publisher. Bettmann/CORBIS. October 14, 1954. Oct 14, 1954. Oct 14, 1954.

Quân Việt Minh qua cầu Doumer vào Hà Nội (14/10/1954)

Nguồn: Image by © Bettmann/CORBIS

Những người Pháp ra đi mà vẫn còn thấy họ cái bên nhà quê đang tập nập trên phố, túi đeo chéo trên lưng thay cho dây quàng chiến tranh, làm cách nào mà những người họ. Lùi lại tám năm về trước, những người lính Lê Đức trên chiến xa bốn bánh cao su trên ghế của ra vào Sở Hành chánh, Tài chánh. (Đây vẫn là thành Hà Nội cũ, nơi trước đóng cửa Tổng cục Hoàng Diệu vào buổi tối vào tay những người Pháp vào năm 1873, sau vài giờ chiều) vào cái đêm 19 tháng 12 năm 1946, bốn họ còn thấy buổi đi Việt Minh những chú con nít, với họ những người khố súng gươm trên con đường đôi chiều của Hành chính Tài chính. Thốt sự họ không tài nào hiểu được những chú con nít đó nay đang thay thế họ làm chủ Hà Nội.

Một thế hệ phá hoại nào đó, có họ những người đã làm hỏng kho của hãng xe buýt, phá hủy các máy móc và đánh sập chùa Một cột, ngôi chùa đầy giá trị lịch sử và tôn giáo hàng trăm năm.

Đoạn ng Đoạn T Do (2)

Tác Giả: Nguy&n Văn L&c

Thứ Ba, 21 Tháng 10 Năm 2008 09:44

Theo l&i nh&ng ng&ng i di c&, hàng ngàn ng&ng i khác thu&c đ&a ph&n Bùi Chu và Phát Di&m đang tìm cách ch&y tr&n, có khi *ph&i tr& 5000 quan Pháp* cho m&t ch& trên các th& thuy&n ho&c bè. Nhi&u thuy&n đã b& l&t và đ&m luôn trong các c&n bão đang làm đ& m&y ngày này. (

4

)

Và hàng trăm ng&ng i di c& đã b& ch&t đ&u i trong tai n&n đó. Nh&ng nh&n đ&nh & trên c&a tác gi&, giáo s& Tr&n Tam T&nh, nguyên giáo s& kh&o c& Đ&i H&c Laval, Quebec th&t có nhi&u đ&u c&n đ&ng c& ki&m ch&ng l&i. Hà N&i vào th&i đ&ng đó làm gì đã có xe buýt đ& có kho xăng đ&u. Nh&ng ng&ng i nông dân nghèo hèn, b&a no b&a đói & Bùi Chu, Phát Di&m l&y ti&n đâu ra đóng 5000 quan cho m&t ch& đi? Mà t&i sao không là ti&n Đông D&ng thay vì ti&n quan Pháp? Tác gi& *Th& p giá và l&i i g&ng m*

có th& nào dùng nh&ng s& li&u và tài li&u hoàn toàn xuyên t&c nh& th& đ&ng c& chẳng? Cu&n sách c&a ông sau này đã đ&ng c& r&t nhi&u ng&ng i x& đ&ng nh& m&t th& b&o ch&ng nh& m bi&n minh cho quan đ&ng c&a h& m&c dù đó là m&t s& th&t đ&ng c& ông b&a đ&t ra.

Tr&ng khi rút lui, quân đ&i vi&n chinh Pháp c&ng p& bóc, phá phách nhi&u c&a hàng l&n & các ph& Hàng Ngang, Ph& Hu&, Hàng Đào, Hàng Khay, Hàng Bài. Các hàng ph& đ&u đóng c&a thin th&t ngay t& ch&p t&i vì s& hãi. Nh&ng lính Lê D&ng, tây đen r&ch m&t say r&ng u la cà trên các con đ&ng đôi, g&n s& Hành chánh, tài chánh mà nay đ&i là đ&ng Hoàng Di&u. Đ&ng Hoàng Di&u hi&u nay là ch& & c&a các quan l&n trong b& chính tr&.

Nh&ng k& chi&n th&ng vào Hà N&i

Có nh&ng đoàn xe nhà binh Pháp n&i đuổi nhau ra kh&i thành ph& cùng v&i binh đ&i Pháp và dân chúng. Ng&ng c& l&i, có nh&ng binh đ&i Vi&t Minh x&p hàng m&t đi b& ng&ng c& chi&u vào thành ph&. B&n ng&ng i này không có cái v& gì là ng&ng i chi&n th&ng, nhi&u ng&ng i còn t& ra r&t r&, ng&ng ng&p, v&a đi v&a hát vài câu đ& lên tinh th&n, che l&p cái nhút nhát đó:

M&t đoàn ng&ng i trai hi&n ngang, đeo trên vai n& máu x&ng, vui ra đi không bu&n nh& th&ng hay Ra đi ra đi b&o t&n sông núi. Ra đi ra đi th& ch&t ch& lui.

Hà N&i: m&t r&ng c& đ&

R&ng c&, r&ng ng&ng i, m&t r&ng cánh tay gi& lên. Th&t khó đi&n t& cho h&t nh&ng gì ng&ng i ta nhìn th&y. Trong r&ng ng&ng i ti&n vào thành ph&, th&t khó đ& bi&t ai là sĩ quan ch& huy.Ch&ng ai có th& nh&n ra nh&ng đ&ng chí nh& Bùi Quang T&o, Tr&n Đ&ng Ninh, Hoàng Văn Thái, Võ Nguyên Giáp, Lê Liêm. Ng&ng i ta nh&n nh&c tìm bóng dáng ông Giáp hay ông H& nh&ng không th&y. Vài ngày sau, qua báo chí, ng&ng i dân Hà N&i đ&ng c& bi&t các ông &y đã v& t&i Hà N&i, nh&ng & đâu thì không ai hay.

Copyright © 2008 by Nguyễn Văn Lộc. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or by any information storage and retrieval system, without the prior written permission of the author.